

allocation with appropriate devices for conversation and dialogues with native speakers and to increase scientific and methodological literature base that will be available to all.

Література

1. Гороховська Т. В. Формування мовленнєвої культури майбутніх працівників ОВС. Проблеми пенітенціарної теорії і практики : щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ. 2003. № 8. С. 454–459

Чубенко А. О.

здобувач вищої освіти І курсу,

Науковий керівник – Ковальчук О. С.,

кандидат психологічних наук, доцент

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ДУХОВНОСТІ

Роль рідної (української) мови як важливого чинника консолідації нації суттєво зростає в нових умовах розбудови української державності, вона стає опорою, що дасть змогу, на наш погляд, згуртувати українське суспільство для вирішення нагальних проблем сьогодення.

Суперечливий процес розвитку суспільних відносин, зростання ролі суб'єктів цих відносин, людини, особистості обумовлює необхідність пошуку оптимальних шляхів функціонування, збагачення духовного життя суспільства. Особливо важливе значення соціально-філософське дослідження цієї проблеми набуває в наш час.

Об'єктивними причинами, що актуалізує важливість проблем духовного життя суспільства і мовної культури, виступає всебічне відродження культури, духовності і їх зближення з загальнолюдськими проблемами на основі зростаючої інтеграції життя народів.

Важливо підкреслити, що духовне життя суспільства - це надзвичайно широке поняття, яке включає в себе багатогранні процеси, явища, пов'язані з духовною сферою життєдіяльності людей; сукупність поглядів, ідей, уявлень, мови, почуттів людей, процес їх виробництва, розповсюдження, перетворення суспільних, індивідуальних ідей у внутрішній світ людини. Духовне життя суспільства охоплює світ ідеального (**сукупність ідей, поглядів, гіпотез, теорій**) разом з його носіями - соціальними суб'єктами - індивідами, народами, етносами.

У зв'язку з цим доречно говорити про особисте духовне життя окремої людини, його індивідуальному духовному світі, про духовне життя того чи іншого соціального суб'єкта - народу, етносу, про духовне життя суспільства в цілому. Основу духовного життя становить духовний світ людини - його

духовні цінності, світоглядні орієнтації. Разом з тим, духовний світ окремої людини, індивідуальності неможливий поза духовного життя суспільства.

Тому духовне життя – це завжди діалектична єдність індивідуального і суспільного, яке функціонує як індивідуально-суспільне. В сучасних умовах духовного розвитку все більше актуалізується роль і значення формування в суспільній свідомості моральних цінностей, які суттєвим чином активізують процеси моральної регуляції суспільних відносин, культурно-морального розвитку людини, мовної культури і прогресу суспільства в цілому.

У той же час багатогранність цінностей духовного життя, конкретної особистості, колективу значним чином розширює сферу застосування моральних принципів у всіх сферах життєдіяльності суспільства, сприяючи формуванню високих соціально-моральних якостей людей. Тому так важливо в сучасних умовах, щоб духовні цінності перетворювалися в невід’ємну рису духовного життя людини, його морального обличчя, служили критерієм оцінки та регулятором поведінки особистості, його моральної зрілості. У всіх сферах духовності суспільства свідомості і моральних відносинах, мовній культурі і моральної практиці, почуттях, формуванні цінностей і ідеалу – роль і значення духовних принципів і норм все більше зростає.

Культура в людині розкривається через мову, завдяки якій, як суспільно-історичному здобутку, людина і стає людиною. Зокрема, Сократ звертався до людини: «Заговори, щоб я тебе побачив». У мові міститься і виявляється сутність людини. Оволодіваючи мовою і розмовляючи нею між собою і з собою, люди відкривають для себе світ власного буття. Гайдеггер стверджував, що дізнаватися про буття людини можна, якщо «вслухатися в мову», тому що саме вона є «домом людського буття». Він розвиває думку, що не люди говорять мовою, а саме мова «говорить» людьми і до людей, ставить їх у «просвіт» буття, відкриваючи його істину.

Вона (мова) є тим знаряддям, за допомогою якого вибудовується суспільне життя. Від природи в людині закладена здатність творити. Творити річ, процес, сім’ю, культуру, соціум, і все це, як не дивно, можливе тільки за допомогою одного складника, який існує в природі, у світі – Мови.

Її різновиди говорять про те, що вона неоціненний скарб, який даний людині. Так мова «про себе» є утаємниченою, закодованою, властивою тільки окремому індивідові; мова писемна – набір знакових систем, які зберігають знання, інформацію та передають їх наступним поколінням; усна мова – це той засіб, який допомагає людині обмінюватися думками з іншими, розкриватися як особистості, висловлювати свою позицію, ставлення; мова жестів – здатність, яка дана людині, щоб розкрити її внутрішній образний світ; національна мова – виокремлює групи людей, з їх традиціями, звичаями, історією, культурою.

Важливо підкреслити, що суспільство являє собою утворення, в якому людська природа поєднується з духовною структурою, яка втілена, розвивається і функціонує в мові, наповнюючи його внутрішнім змістом, глибинної таємничістю, можливістю одухотворити і пізнавати світ. У мові не тільки зосереджується все духовне, культурне, естетичне, гносеологічне,

інформаційне багатство суспільства, а й змодельована складна прагматика життя, він містить в собі весь спектр психологічної мотивації поведінки людини, є прогностичною моделлю як для індивідуума, так і для цілого народу. В цілому ж розвиток і функціонування людської мови на подив послідовно підтверджує синтез слова і духу, взаємопроникнення цих двох субстанцій на рівні психології, духовного життя як окремої особистості, так і суспільства в цілому. Власне, історія мови, його онтологія, його природа підтверджує необхідність виділення зв'язку мови і духовності в окрему соціально-філософську проблему, що розглядає мову як духовну субстанцію і допомагає виявити аспекти сакральності мови, показати їх вплив на людину, глибше розкрити їх значення для духовного життя, а також їх функції і відображення навколишнього світу. Наукова потреба у вивченні та поглибленні духовної навантаженості мови продиктована, на наш погляд, загальною девальвацією мови як духовного джерела людського життя, як засобу поклоніння людським почуттям, внутрішнього світу людини, як головного чинника духовного співіснування людей, їх духовного контакту.

Отже, сьогодні культура і мова виявляються об'єднаними в царині духовних цінностей кожної людини і всього суспільства. Мабуть, ніхто не буде заперечувати, що в культурі мови виявляються виразні ознаки духовності особистості та суспільства.

Література

1. Алексеев В. М. Наука о Востоке / Алексеев В.М. М., 1982.
2. Гайдеггер М. Время и бытие / М. Гайдеггер. М., 2010
3. Кононенко П. Феномен української мови. Генеза, проблеми, перспективи. Історична місія / П. Кононенко, Т. Кононенко. К. : Наша культура і наука, 2011
4. Семигівська Т. Г. Вплив глобалізації на мову як аспект культури суспільства / Т. Г. Семигівська // Вісник СумДУ. Серія Філологія. 2007. № 1. Т. 2. С. 45-49.